

Christelijke denkers en de participatiesamenleving

AKZ+ collegereeks 'Nederland participatieland?' - college 1
Dr. Ir. Marja Jager-Vreugdenhil

25 MAART 2015

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

AKZ+ collegeserie

‘Nederland participatieland’

- College 1: Christelijke denkers over de participatiesamenleving
- College 2: De transities en de praktijk
- College 3: Sociale wijkteams in de praktijk, de sleutel voor meer participatie? – *drs. Christel van Til-Teekman*
- College 4: Kerken in de participatiesamenleving – *Jeannette Slendebroek-Meints MSc*

Nederland participatieland?

*De ambitie van de
Wet maatschappelijke ondersteuning
(Wmo) en de praktijk in buurten,
mantelzorgrelaties en kerken*

Marja Jager-Vreugdenhil

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

A man in a dark suit, white shirt, and patterned tie is speaking at a podium. He has his arms raised in a gesture of emphasis or excitement. The background is a solid blue color.

Participatiesamenleving

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

Christelijke denkers over de participatiesamenleving

- Actuele vragen over inrichting van de samenleving
- Drie denkers: Althusius, Kuyper, Dooyeweerd
- Toepassing op 'participatiesamenleving'

Actuele vragen over inrichting van de samenleving

- Andere bestuursfilosofie: als de overheid teveel doet, verdwijnt eigen initiatief
- “Minder (stijging van de) kosten ... maar wel meer kwaliteit”
- Anders denken over verantwoordelijkheden, vertrouwen en professionele ruimte

Actuele vragen over inrichting van de samenleving

Transities / decentralisaties / transformaties:

- Afslanking AWBZ, invoering Wmo (2007; 2015)
- Transitie Jeugdzorg (2015)
- Wet Participatiebudget (2015)
- (Passend onderwijs, schooljaar 2014/15)

Wat wordt er van de samenleving verwacht?

- Meer 'eigen verantwoordelijkheid' en 'zelfredzaamheid'
  - Meer 'sociale samenhang' in buurten, wijken, dorpen
  - Meer vrijwilligers, mantelzorgers, burgerinitiatieven, 'eigen kracht'
- >> Minder overheid, meer 'samenleving'**
- >> Kernvraag: verhouding overheid – burger – sociale verbanden**

A man in a dark suit, white shirt, and patterned tie is speaking at a podium. He has his arms raised in a gesture of emphasis or excitement. The background is a solid blue color.

Participatiesamenleving

Theologie dichtbij. Voor iedereen.

Wat zeggen christelijke denkers:

- Over de 'participatiesamenleving'?
- Over 'de samenleving'?
- Over de verhoudingen tussen mensen?
- Over de verhoudingen tussen overheid, burgers en sociale structuren?
- Over waarden en normen?

Christelijke denkers over de participatiesamenleving

- Actuele vragen over inrichting van de samenleving
- Drie denkers: Althusius, Kuyper, Dooyeweerd
- Toepassing op 'participatiesamenleving'

Johannes Althusius

- 1563 – 1638
- Jurist (burgerlijk recht en kerkrecht), later ook filosofie en politiek
- Calvinistische hogeschool Herborn / Siegen
- Politiek adviseur m.n. in Emden
- Belangrijkste werk: *Politica* (1603)

*'Politica methodice digesta, atque exemplis
sacris et profanis illustrata'*

Johannes Althusius

- Tegen vermenging van kerk en politiek
- Inperking staatsmacht, verzetsrecht
- Theorie over verdeling van verantwoordelijkheden, gebaseerd op o.a. 'verbond'; drie verbonden: mensen onderling in gemeenschappen (primair: gezin), volk met overheid, mensen en overheid met God
- Mensen zijn op elkaar aangewezen: sym-biose

Politiek =
"Ars consociandi"
(de kunst van het verenigen)

–Johannes Althusius

Abraham Kuypers

- 1837 – 1920
- Theoloog
- Minister-president 1901 – 1904
- Samen met Groen van Prinsterer grondlegger ARP
- Oprichter VU

Abraham Kuypers

- Moedigde christenen aan samen te werken in georganiseerde verbanden op allerlei terrein
- Rede bij oprichting VU: soevereiniteit in eigen kring
- Voorstander gelijke behandeling (incl. vrijheid onderwijs) en evenredige politieke vertegenwoordiging
- Christelijke 'reformatie': steeds werken aan vormgeving van diverse verbanden zodat ze steeds meer herstellen, tot hun oorspronkelijke (scheppings)doel komen.

"Onze vertrouwelijke omgang met God (...) moet een passie zijn die onze hele leven doorademt."

–Abraham Kuyper

Herman Dooyeweerd

- 1894 – 1977
- Rechtsfilosoof
- Samen met Vollenhoven grondlegger van ‘wijsbegeerte der wetsidee’
- Vertaalde consequenties van eerdere christelijke denkers naar alle terreinen van theoretisch denken
- Belangrijkste werk: ‘Wijsbegeerte der wetsidee’

Herman Dooyeweerd

Wetenschappelijke theorie:

- Alle dingen geschapen 'naar hun eigen aard'
- God is soeverein
- Rol van wetten
- ... ook voor sociale structuren

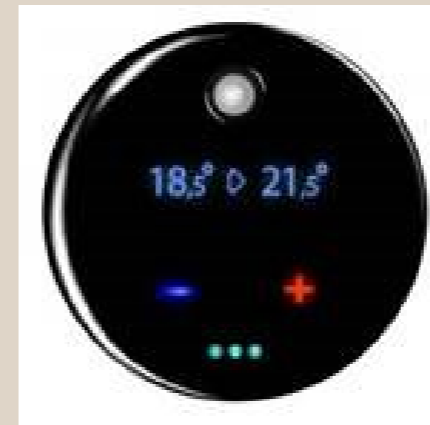
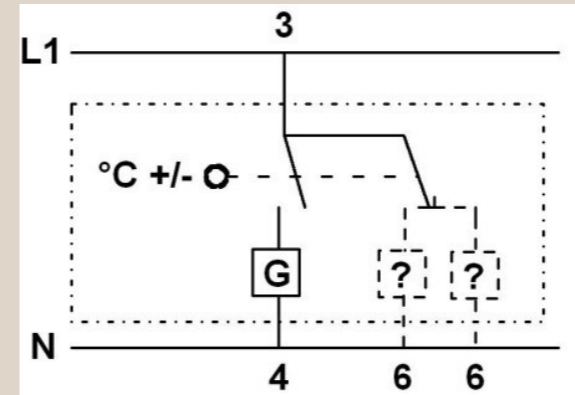
Herman Dooyeweerd

- Erkenning voorwetenschappelijke uitgangspunten van ieder ('grondmotieven')
- Aspectenleer: bestemmingsfunctie van alle dingen
- Doel overheid: juridische machtsfunctie, en publiek belang nastreven
- Bron van kennis: openbaring en 'naïeve waarneming'
- Geen 'samenleving', maar sociale structuren

De samenleving?

De samenleving?

"... juridische belangenharmonisering met
eerbiediging van de oorspronkelijke, niet van de
staat afgeleide competentiesferen der niet-staatse
levenskringen"

–Herman Dooyeweerd over rol overheid

Christelijke denkers over de participatiesamenleving

- Actuele vragen over inrichting van de samenleving
- Drie denkers: Althusius, Kuyper, Dooyeweerd
- Toepassing op 'participatiesamenleving'

Toepassing op 'participatiesamenleving'?

- Gemeenschappen
- Organisatie van de samenleving
- Rol overheid
- Eigenheid 'kringen'
- Bron van normen binnen 'kringen'